

Motion till riksdagen 2020/21:2058

av Emilia Töyrä m.fl. (S)

Regionalpolitik för ökad tillväxt och jämlighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övervägandet av statliga insatser för att möta industrins behov av kompetens, forskning och innovation och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att stärka samhällskontraktet i hela landet genom att tillförsäkra varje medborgare tillgång till service och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta åtgärder för snabbare och mer förutsägbara tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta åtgärder för att säkra tillgången på grön el i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta åtgärder för att utveckla testbädd Norrbotten genom att t.ex. bygga ut Eorange för att klara uppskjutning av små satelliter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att vidta åtgärder för att stärka besöksnäringens återhämtning och tillväxt och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka den statliga närvaron genom fortsatt utlokalisering av statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utöka den statliga närvaron genom att statliga bolag tar ansvar för att vara närvarande i de lokalsamhällen där de verkar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Norrbottnen är ett fantastiskt län. Ett län med stora naturtillgångar och med en innovationskraft andra bara kan drömma om. Det är i Norrbotten det händer. Det är här vi går före i klimatomställningen och producerar stål utan kol och använder förnybar energi. Det är i Norrbotten besöksnäringen utvecklas i rekordfart för att nu utgöra en av länets basnäringar. Det är här några av världens största företag och varumärken etablerar sig, vilket naturligtvis inte är en slump utan frukten av ett hårt och målmedvetet arbete.

Vi har en basnäring i absolut världsklass, vi gör affärer av våra unika förutsättningar och vi jobbar ständigt med att utveckla andra branscher. Norrbotten är ett rikt län. De naturresurser vi har går knappast att överskatta: skog, malm, vatten- och vindkraft. Men även oförstörd natur, matkultur, lokala råvaror, fjällvärld, skärgård, norrskenen och midnattssol är naturresurser. Till och med vårt kalla klimat har på senare år blivit en naturresurs då serverhallar behöver mycket kylning.

Men viktigast av alla resurser är norrbottningarna. Det är vi som gör vårt län attraktivt, allt det vi gör, allt det vi skapar. Vår hjärnkraft, vårt entreprenörskap och vår kreativitet.

På samma sätt som Norrbotten är fantastiskt så är det också glest och det ger oss alldeles särskilda utmaningar inom en rad olika områden och kanske är det just glesheten som gör att det är någonting som skaver. En känsla som säger att det är någonting som dras isär och håller på att brista. En upplevelse av att samhället drar sig tillbaka och lämnar gles- och landsbygden bakom sig. De små kommunerna dras med en vikande befolkningstillväxt, en verklighet de delar med omkring hälften av landets kommuner. Industrins rationalisering har gjort att arbetstillfällena minskat och så även befolkningen. Därtill är det fler som dör än föds, och den arbetsföra arbetskraften flyttar, i synnerhet unga kvinnor.

Konsekvensen för kommunerna blir att det är svårt att få tag i utbildad arbetskraft framförallt inom välfärdssektorn, och den negativa spiralen där det saknas behöriga lärare och omsorgspersonal riskerar att skapa än större utflyttning.

För vad är samhällskontraktet egentligen värt och gäller det för alla? Eller är det så att om en väljer att bosätta sig på gles- eller landsbygd så får en förvänta sig att ha tillgång till betydligt mindre service än den som är given i tätorterna.

Kan en medborgare i en mindre by i Norrbottens inland förvänta sig att få posten levererad varje dag, ha ett apotek inom fem mils radie eller kunna tanka bilen? Är mobiltäckning och tillgång till uppkoppling en mänsklig rättighet eller är det rimligt att vissa delar av länet även framgent kommer att ha vita fläckar helt enkelt för att det är för glest.

För att Norrbotten ska kunna fortsätta att utvecklas, gå före och vara den motor landet så väl behöver finns det några saker vi gemensamt vill adressera. Vi kallar det Norrbottenslinjen.

Industri

Den norrbottniska industrin är en motor för jobb, tillväxt och utveckling för regionen och hela landet. Även om samhället förändras och alltfler arbetar och driver företag inom tjänstesektorn spelar industrin fortsatt en avgörande roll för vår utveckling. Utan industrin skulle många företag inte ha kunder och uppdrag. Det är med industrin som beställare som hotell, flygbolag, konsulter, reklambyråer, restauranger och många fler

företag och anställda har sitt levebröd. När vi kommit förbi coronakrisen kommer de problem som var industrins högsta trösklar för tillväxt, dvs. tillgången till kompetent personal, kunskap och innovation åter att stå högst på agendan för en fortsatt livskraftig och växande industri. Så för våra industriers framtid krävs insatser inom kompetensförsörjning, forskning och utveckling.

Gröna näringar

I världen pågår en revolution bland konsumenterna. De närproducerade, ekologiska och naturliga produkterna tar allt större plats på marknaden. Detta ihop med den globalisering som världen genomgår, där Sverige allt mer hamnar på kartan, ger företag med verksamhet nära kopplad till naturen en möjlighet att vinna mark bland konsumenterna.

Regeringens livsmedelsstrategi, som syftar till en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, är bra. Vi delar ambitionen att öka vår självförsörjningsgrad, skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Men vi bör se över hur upphandlingsregler kan anpassas så att offentlig upphandling på ett smartare sätt kan användas för att stödja jordbruken och öka konsumtionen av närproducerat.

Tillgång till service

Serviceutbudet på landsbygden har kraftigt minskat de senaste decennierna och fortsätter att minska. För den bosatta lokalbefolkningen i glesbygd är det kännbara försämringar av den dagliga servicen såsom avsaknad av affär, bensinmack, hälso- och sjukvård, polis och räddningstjänst för att nämna några exempel.

Utan grundläggande service på landsbygden finns inga incitament för inflyttning. Istället försvinner arbetstillfällena och utflyttningen ökar. Vi skulle vilja tydliggöra innehållet i det samhällskontrakt vi förväntar oss som medborgare i Sverige och säkerställa en grundläggande service åt alla medborgare. Vi behöver säkerställa närvaro av de myndigheter som människor behöver nära kontakt med genom livet i varje kommun. Utbyggnaden av fler servicekontor behöver snabbas på och möjligheterna för lanthandlare och bensinstationer förbättras ytterligare för att säkerställa fungerande service. En utmaning i att driva butik i glesbygd är att butikerna tar på sig fler och fler serviceuppdrag, såsom paketutlämning, apotek, ombud för systembolaget samt service knuten till kommunala angelägenheter. Det innebär ett merarbete för lanthandlarna, men inte alltid extra intäkter. Kundunderlaget i en liten by är begränsat, och det blir inte alltid fler kunder när servicen utökas – däremot ett mervärde för invånarna men merarbete för lanthandeln. Sammantaget kan det innebära fler nackdelar än fördelar för en del butiker i gles- och landsbygd att erbjuda och utveckla fler servicetjänster.

För att stötta lanthandlare i att utveckla servicen bör regeringen se över om det är möjligt att koppla in ekonomiska incitament baserat på antalet erbjudna servicetjänster.

Naturresurser

De svenska skogarna ger timmer, bergen ger malm och älvarna och vinden ger elkraft. Sverige hade inte kunnat moderniseras från ett av Europas fattigaste länder under andra halvan av 1800-talet till idag ett av de rikaste om det inte varit för de ofantliga natur-

resurser som ryms inom landets gränser. Mycket av naturresurserna finns i norr. Inte minst gruvnäringen är en central del av ekonomin och ger förutsättningar för många branscher och samhällssektorer att växa och utvecklas. Genom en politik som uppmunt-
rar till en utveckling av gruvnäringen kan vi säkra jobb och välfärd till Norrbottens olika delar.

För möjlighet till fortsatt tillväxt behöver tillståndsprocesserna för gruvbrytning snabbas upp och bli mer förutsägbara. I takt med att landet elektrifieras behövs också bra tillgång till grön el och ett välutbyggt distributionsnät.

Innovation och testverksamhet

I norr finns några av landets mest intressanta testmiljöer som möjliggör Sveriges starka position som kunskaps- och innovationsnation. Det handlar om allt ifrån tillverkning av stål utan kol till miljöteknik, rymdindustri och elintensiva näringar för att bara nämna något.

Testverksamheten som finns inom flera branscher kan fortsätta växa med fler företag och ge fler jobb. Med kallt klimat, stora arealer och närheten till ett väl profilerat lärosäte (LTU) kan Norrbotten utvecklas vidare till en testbädd för ännu fler innovationer.

Esrang har pekats ut som en prioritering i den svenska rymdstrategin. Anläggningen utvecklas, rymdlagen ses över och en utredning av säkerhetsaspekter kopplat till Esrange är genomförd. Möjlighet till uppskjutning av små satelliter från Esrange skulle vara en viktig pusselbit för att stärka rymdindustrin i Sverige och Europa.

Besöksnäring

Besöksnäringen var på frammarsch före coronapandemin. Det är en bransch som sysselsätter tusentals anställda i norra Sverige och omsätter flera hundra miljarder i Sverige. Den är strategiskt viktig för vår återhämtning, sysselsättning och tillväxt.

Besöksnäringen består till stor del av många små företag och främjar verksamhet inom bland annat transport, restaurang, aktiviteter, handel och hotell. Den är långsiktigt hållbar och kan garantera en hög sysselsättning. Arbetstillfällena stannar på platsen där genomförandet ska ske och är därmed en viktig näring för utveckling av glesbygden.

Men besöksnäringen är för sin återhämtning och tillväxt helt beroende av 1) en effektiv och tillförlitlig infrastruktur som möjliggör säkra, komfortabla och punktliga resor och transporter, 2) bra möjligheter till kompetensförsörjning och kompetensutveckling och 3) bra förutsättningar för småföretagare.

Statlig närvaro

En viktig komponent i att hålla ihop landet är att säkerställa statens närvaro och service i hela landet. Möjligheten för medborgaren att kontakta myndigheter på ett smidigt sätt och vetskapen om att det lokala kontoret levererar tjänster efter behov och efter de speciella förutsättningarna i regionen. Statliga arbetstillfällen tenderar också att vara av ett annat slag än de som annars finns på landsbygden och i industrisamhällen, vilket gör att arbetsmarknaden blir mer diversifierad och att framtidsutsikter finns ”hemmavid” oavsett om en ungdom väljer att utbilda sig inom tjänstemannayrken, arbetaryrken eller akademiskt.

För att möjliggöra statlig närvaro i hela landet krävs en politisk drivkraft och en tydlighet gentemot myndigheterna och statliga bolag. Kompetens finns inte bara i storstadsregionerna, vilket de senaste årens utlokalisering av myndigheter bevisat. Färdriktningen är satt och nu krävs bara ytterligare förstärkning för att inte tappa fart. I tillägg till det krävs styrning av de statliga bolagen så att de fortsatt tar stort ansvar för lokalsamhällena där de verkar.

Emilia Töyrä (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Ida Karkiainen (S)

Linus Sköld (S)